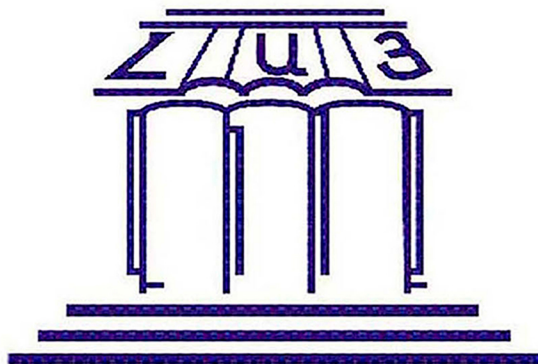

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

334.6

7-26

Ն. ՊԵՍՏՈՒԽՈՎ

7-26

այ

ԻՆՉ Ե՛ ՏԱԼԻՍ ԳԵՂԶԿՈՒՅՈՒՆ

ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՊԵՏՂՈՍ

1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

17 JUL 2013

26367

05 JAN 2010

ՈՒՂԻՂ ԺԱՆԱՊԱՐՅՈՎ

Բանվոր դասակարգը և նրա ղեկավարութեամբ միլիոնավոր աշխատավոր դյուղացիներն իրենց տնտեսութունը կառուցում են նոր ձևով, վոչ այնպես, ինչպես եր ցարի, կալվածատերերի և գործարանատերերի ժամանակ:

Ամենքն ել դեռ հիշում են այն ժամանակը, յերբ կալվածատերը դյուղական զուբայի՝ կուլակի հետ միասին չքավոր և միջակ դյուղացու քրտինքն ու արյունն էլին քամում: Հեղափոխութունն անհետ ավելեց-սրբեամբողջ հին հասարակարգը, վոչնչացրեց զավառակային տանուտերներին, ղեմսովոյի չինովնիկներին, պրիստավներին և ուրյազնիկներին: Հեղափոխութունը խլեց հողը կալվածատերերից և հանձնեց աշխատավոր դյուղացիութեան:

Հեղափոխութեան առաջին տարիներում շատ աղետներ էր, քաղցի ու ցրտի մատնվեցինք. մեզ վիճակվեց զենի ձեռին պաշտպանել ազատութունը կալվածատեր-կուլակային վոհմակից, վորը փորձում եր վերադարձնել արյունոտ որերն ու ազատ-արձակ վիճակը:

Սակայն բանվոր դասակարգն ու դյուղացիները պաշտպանեցին հեղափոխութեան նվաճումները: Այժմ նրանք իրենց տնտեսութունը նոր ձևով են կառուցում. նրանք հաջողութեամբ սոցիալիզմ են կառուցում այն յերկրում, վոր ղենքով են խլել կալվածատերերից և կապիալիստներից: Բայց դասակարգային թշնամիները՝ կուլակներն ու նեպոմանները, վորոնք դեռ շատ են մեր յերկրում, ամբողջ ուժով խանդարում են բանվորներին:

ՊԵՏՏՐՍԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՀՐԱՏ. 1504
ԳՐԱԹ. 6057 (Բ)
ՏԻՐԱԺ 6500 ՊԱՏՎԵՐ 753

15018-57

«**Գյուղացիներին՝ կարգի բերել տնտեսութիւնը, սոցիալիզմ հառաչել:**»

Վերջին ժամանակներու դասակարգային պայքարը սոցիալիզմի որովորէն: Այդ այն պատճառով տուաւ յեկեղ, վոր պետական ամրացած արդիւնաբերութիւնը, կողմնորոշութիւնները ու խորհրդարանութիւնները անուամբ սաստիկ նեղեցին կուլակին՝ գյուղում և նեպմանին՝ քաղաքում: Կուլակն սկսեց բացարձակորեն դուրս գալ խորհրդային կառավարութեան բոլոր ձեռնարկումները դեմ: Այսպես, որինակ, ամենքին հայտնի յե, վոր կուլակը սաստիկ վնասում է հացամթերման, ջանալով պայթեցնել այն: Կուլակին ձեռնատու չէ, վոր խորհրդարանութիւններ են կառուցվում, չքաւոր ու միջակ գյուղացիները կողմնորոշութիւններ են կազմակերպում և կոնտրակտացիայի յեն յենթարկում ցանքերը: Կուլակը նրանով է կատաղած, վոր տարեցտարի ամրանում է բանվոր-գյուղացիական դաշինքը և միլիոնավոր աշխատավոր գյուղացիներ՝ պրոլետարիատի ղեկավարութեամբ հետզհետե ավելի շատ են մասնակցում սոցիալիստական շինարարութեանը: Կուլակի համար դժվարացել և խաբել չքավորներին և միջակներին, վորպեսզի նրանց աշխատանքովը հարստանա:

Ահա թե ինչու գյուղական խուլ անկյուններում կուլակային վայրենի հարվածները ընկնում են ամենահամարձակ և վճռական չքավորներն ու խորհրդային դործիչները: Քիչ հրդեհներ չեն բորբոքվել կուլակային չար կամեցողութեամբ:

Քշնամին զգում է, վոր յեթե նոր տնտեսութեան կառուցումն ադադիս հաջող ընթանա նաե հետագայում, «ի բանք բուրդ ե»: Քշնամին տեսնում է, վոր

կառուցողական կառակցութեան հաստատուն դեկավորութեամբ բանվոր դասակարգն աշխատավոր գյուղացիութեամբ ուղիղ մամադարիսով է տանում:

Այդ ճանապարհի մասին ասում եր դեռ ընկ. Լենինը: Նա ուսուցանում էր մեզ այնպես կառուցել մեր տնտեսութիւնը և մեր ամբողջ կյանքը, վոր ամենակարճ ժամանակում հաղթահարենք աղքատութիւնը, հետամնացութիւնը, անկուլտուրականութիւնը:

Ահա թե ինչ է գրել ընկ. Լենինը իր գրքերում աչգ առթիվ:

«Յեք-ե գյուղացիական տնտեսութիւնը կարող ե գարգանալ հետագայում, անհրաժեշտ է հաստատապես ապահովել և նրա հեռակա անցումը, իսկ հեռակա անցումն անխուսափելիորեն հրամուսն է, վոր գյուղացիական ամենափիչ ձեռնտու և ամենաշատ հետամնաց մանր, կզգիացած տնտեսութիւնն աստիճանաբար միանա, կազմակերպի հասարակական, խոշոր յերկրագործական տնտեսութիւն»:

(Լենին—Հատոր XVIII, 1 մաս, եջ 189)

Այդպես վարվելով, ինչպես գրում է Լենինը, մենք ամբողջ ժողովրդական տնտեսութեան հետագա զարդացմանը և ամրացմանը կհասնենք:

Կոմունիստական կուսակցութեան տասնեհինգերորդ համագումարն ամբողջ կուսակցութեան, ամբողջ բանվոր դասակարգի, գյուղական չքավորութեան, բանտարկների և միջակների առջևն այսպիսի կարևոր խնդիր դրեց:

«Ներկա ժամանակաշրջանում գյուղացիական խնդիրը (տնտեսական. Ն.Գ.) տնտեսա-

թշուհների միացման և խոշոր կոնկրետների կերպարանափոխելու խնդիրը գլխավոր կառավարչական կողմից դրված և վերադառնալիս խնդիր:

Ուրեմն, կոնկրետացումը գյուղատնտեսություն հետագա զարգացման ամենակարեւոր պայմանն է: Գյուղատնտեսություններն արագություն պետք է աճում են: Կազմակերպվում են նման կոլտնտեսություն, աշխատողներ, մորոնք մի քանի տասնյակ ծուխ են ընդգրկում, ուսումնական են, և աշխատի կոլտնտեսություններ, մորոնք հազարավոր ծուխ են ընդգրկում տասնյակ հազարավոր հեկտար վարելահողով:

Այնուամենայնիվ դեռ շատ գյուղացիներ կասկածում են, թե իրենց ձեռնարկը արդյոք կոլտնտեսություն մտնել: Նրանք կարծում են, թե իրենց աղքատիկ տնտեսությամբ ավելի լավ կապեն: Կոլտնտեսություն մտնելուց վախենում են՝ դիմավորապես, միջակ և հաճախ չքավոր տնտեսություն ունեցող գեղջկուհիները:

Ժողովներում հաճախ լսում են նրանց յերկշուտ «ինչ միտք ունի», կամ՝ «քարչ եք տալիս դեպի կոլտնտեսություն, դեհ՝ աշխատող մի պատաս հաց ստացիր վճարով: Ես ինքս տնտեսուհի չեմ և կտնտեսեմ», ինչպես յես եմ կամենում»:

Այդ յերկշուտը կոլտնտեսության հանդեպ առաջ և դալիս նրանից, վոր մեր գեղջկուհին խափար է և անգրագետ: Նա չի ըմբռնում այն ոգուտները, վոր կոլտնտեսություն է տալիս նրան:

Անգրագետ կանայք, մանավանդ գեղջկուհիների

մեջ, չափազանց շատ են: Մեր դժբախտությունն այն է, վոր մենք հաճախ մեր աղքատիկան փոխարեն խաչ ենք դնում:

Ուրեմն ինչպես կարող է անգրագետ գեղջկուհին, վոր սովորել է սեփական ծխին, առանց նեղություն կրելու հասկանալ, թե կոլտնտեսության մեջ աշխատելն ավելի ձեռնտու յե, քան իր հետամնաց տնտեսության մեջ:

Անգրագետ, խափար գեղջկուհուն խելքից հանելը դժվար չէ այն մարդու համար, ում այդ ձեռնտու յե:

Կոլտնտեսությունը կուլակի մասն է: Կոլտնտեսություն կազմակերպումով վերջ է դրվում կուլակի այն յերջանիկ հաճելի սրերին, յերբ նա չքավորին հեծած քլում եր, ինչպես կամենում եր, յերբ նա կիսովի, իսկ յերբեմն մի յերրորդով կապալով եր վերցնում ձիազուրկների հողերը, «աստվածավախ» սովորներով փոխառություններ եր տալիս չքավորներին և հազարումեկ առիթներ եր դնում ուրիշի աշխատանքի հաշվին լցնել իր քսակը: Կոլտնտեսության կազմակերպումով այդ ամենը կուլակից փախչում հեռանում եր: Ահա թե ինչու կուլակին ձեռնտու յե չքավորին և միջակներին խելքից հանել: Նրա համար ավելի հեշտ է խելքից հանել անգրագետ, խափար, մոռացված գեղջկուհուն, վախեցնել նրան «կոմունով» և յես պահել նրան կոլտնտեսություն մտնելուց:

Յեթե այդ բանը կուլակին չի հաջողվում և այնուամենայնիվ կոլտնտեսությունը կազմակերպվում է, նա ինքը փորձ է անում այնտեղ սողոսկել, վորպեսզի կոլտնտեսության մեջ խաբի և ձնչի չքավորներին և տ-

պա՝ վորպեսզի բոլորովին քայքայի կոլտնտեսութիւնը:

Այս գործուկի շարունակութեան մեջ մենք զբույժ կանենք այն մասին, թե ինչու գյուղացին և գեղջկուհին կոլտնտեսութեան մեջ ավելի լավ են ապրելու, քան առանձին տնտեսութեամբ, թե ինչու նրանք կոլտնտեսութիւն պետք է մտնեն:

ԿՈԼՏԵՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ ԼԱՎ ԿՅՈՆՔԻ ԿՀԱՄԱՆԵՍ

Ամենից առաջ վերլուծենք, թե ինչու կոլեկտիվացումը գյուղատնտեսութեան հաջող դարգացման միակ և հիմնական ուղին է հանգիստանում:

Մենք գիտենք, թե մեր յերկրում մանր և մանրագույն գյուղացիական ծխերի հսկայական քանակութիւն կա: Մինչև հեղափոխութիւնը նրանց թիվը 16 միլիոնի յեր հասնում, իսկ այժմ 25 միլիոն են հաշվում:

Այդ առաջ է յեկել վերջին տարիներում ազգաբնակչութեան աճելու և հին տնտեսութիւններից նորերի բաժանվելու հետեւանում: Ընտանիկան բաժանումները մանրացնում են ծխերը և դրանով էլ թուլացնում են նրանց: Այնտեղ, վորտեղ ընտանիքը 10-15 ուսող ունեւ և 5-6 աշխատավոր, բաժանումից հետո դառնում է յեր կու--յներէ ընտանիք, աշխատավորների, կենդանի և մեռյալ ինվենտարի պակաս քանակով:

Կարող է այդպիսի օակաւազոր, մանր տնտեսութիւնը հաջողութեամբ դարգանալ: Իհարկէ, վո՛չ Այդպիսի տնտեսութիւնը նույնիսկ մի ձի օւնենալու օւլթը չի օւնենա, ե՛լ չիտսենք բարդ, թանկարժեք մեքենաներ:

Երի մասին: Ամեն մի մարդ դիտե, թե մանր տնտեսութեան համար վորը մինչև 4 հեկտար ցանք ունի, ձի պահելը մնասաբար է: Այդ ձին ինքն իրեն չի արդարացնի տնտեսութեան մեջ աշխատելով, յեթե մոտակայքում ձիով բեռնակրութեան դործ չկա:

Մեր առջև հետեյալ խնդիրներն են ծառայում՝ ցանքի տարածութեան ընդլայնել, դաշտերի բերքատուութիւնը բարձրացնել, ավելի շատ հաց արտադրել: Իսկ այդ բանին հասնելու համար պետք է ավելի լավ մշակել հողը, ինչ վոր չի կարելի առանց մեքենաների:

Ամեն տեղ չի կարելի ընդարձակել ցանքերի տարածութիւնը, վորովհետեւ ամեն տեղ հողի պաշար չկա: Հետեւաբար, մենք պետք է բարձրացնենք բերքատուութիւնը հողի լավագոյն մշակման ճանապարհով, առատ բերք ձեռք բերենք այնտեղ, վորտեղ հողն այժմ սակավաբեր է:

Դրա համար պահանջվում են մեքենաներ, պարարտացում, հողաշինարարութեան ավելի կատարելագործված ձևեր—չե, վոր յեռադաշտյան սխտեմում հողի ուղիղ մեկ յերրորդ մասը չմշակված է մնում: Ապա ուրեմն, վորպեսզի բերքատուութիւնը բարձրացնելու մեծ, կարեւոր խնդիրը լուծենք, պետք է վոր չքավորամիջակային մանր տնտեսութիւնները կոլեկտիւիւներ կազմեն, վորովհետեւ միասնաբար ավելի հեշտ է և ավելի հաջող կլինի ոգտագործել բարդ մեքենաներն ու գործիքները:

Ընդ սմին պետութիւնը այդ մեքենաները բաց է թողնում վարկով և արտոնյալ պայմաններով, գլխավորապէս կոլեկտիւիւներին: Տրակտորներն՝ ուրեմա, բաց

են թողնվում միայն կոլտնտեսություններին 4 տարվա վաթկով: Ընդ սմին, առաջին մուծումը վճարվում է տրակտորի ընդհանուր արժեքի միայն մեկ տասնեւորորդ մասի չափով: Բացի դրանից, պետութունը դրամական մեծ գումարներ է պարտք տալիս կոլտնտեսութուններին ամսաուններ գնելու, նոր շենքեր շինելու համար, և այլն: Ահա, որինակ, թե պետությունը վերջին տարիներում ինչպես եր ոգնում կոլտնտեսություններին կենտրոնական գյուղատնտեսական բանկի միջոցով:

Դրամական վարկ և բաց թողնված կոլտնտեսություններին 1924-25 թվականին 10 միլ. ռուբլուց ավելի, 1925-26 թվականին՝ 18, 1926-27 թվականին՝ 36½ 1927-28 թվականին՝ 68 միլիոն ռուբլուց ավելի:

1928-29 տարվա առաջին կիսամյակում միայն կենտրոնական գյուղատնտեսական բանկը կոլտնտեսություններին վարկավորել է 39½ միլ. ռուբլով: Կառավարությունը նախատեսել եր այս տարի բաց թողնել 74 միլիոն ռուբլի, բայց տվել է ավելի, քան նախատեսված եր պլանով: Ընթացիկ 1929-30 թվականի համար նախատեսված է կոլտնտեսություններին վարկավորելու համար բաց թողնել 316 միլիոն ռուբլի:

Այսպիսով, տարեցտարի դրամական վարկերի գումարները, վոր պետությունը բաց է թողնում կոլտնտեսություններին, չարունակ մեծանում են ու մեծանում:

Հետաքրքիր է, թե ինչքան վարկ է ընկնում ամեն մի կոլտնտեսության, կոլտնտեսության մեջ մտած ամեն մի ընտանիքի: Հետազոտության են յենթարկվել Սիբիրի, սոորին և միջին Պովոլժյեյի և Հյուսիսային

Կովկասի կոլտնտեսությունները: Հետազոտության արդյունքը պարզեց, վոր յերկու տարվա ընթացքում (1927-29 թվականները) այդ տեղերում (միջին հաշվով) ամեն մի կոմունային 10 միլ. ռուբլուց ավելի դրամական վարկ է բաժին ընկել, մեկ արտելին՝ յերեք հազար չորս հարյուր քսան յերկու ռուբլի և միասնաբար հող մշակող մի ընկերության՝ յերկու հազար հարյուր ութսուն յերկու ռուբլի: Ընդ սմին՝ այդ միություններից մեկն ու մեկի մեջ մտնող յուրաքանչյուր մի ընտանիքի ընկել է 167 ռուբլուց մինչև 688 ռուբլի:

Այդպիսով, յերևում է, վոր կոլտնտեսություն կազմելով, կարելի յե պետական ավակցություն-վարկ-ստանալ և ձեռք բերել անհրաժեշտ մեքենաներ, վորոնց ունությունը կարելի յե հաջողությամբ բարձրացնել բերքատվությունը:

Մեքենաները, պարարտացումները, բոլոր գործիքները գյուղատնտեսությունը ստանում է արդյունաբերությունից: Կոմունիստական կուսակցությունը յերկրի ինդուստրացման խնդիրն է դրել, բանվոր դասակարգի առջև: Այդ նշանակում է, թե շատ նոր Փարբիկաներ և գործարաններ են կառուցվելու: Ընդ սմին առաջին հերթին պետք է զարգանան այնպիսի ձեռնարկություններ, վորոնք մեքենաներ և գործիքներ են արտադրում ինչպես նաև մասնավորապես մեքենաներ գյուղատնտեսության կարիքների համար:

Այդպիսի արդյունաբերությունը կոչվում է մեքենա արտադրող ծանր արդյունաբերություն: Գյուղատնտեսությունն առանձնապես չահագրգռված է նրա զարգացումով:

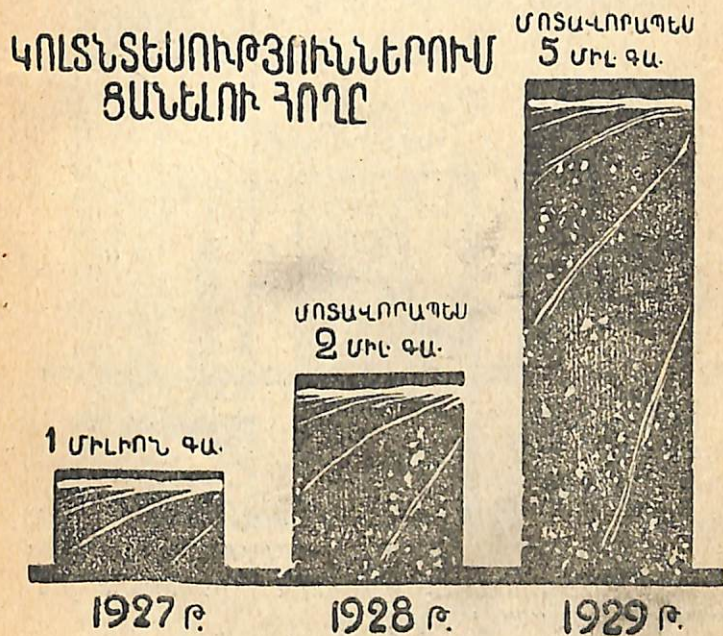
Ժողովրդական անտեսութեան հնգամյա պլանը նախատեսել է շատ նոր գործարաններ կառուցել, վորոնք գյուղին հարյուր հազարավոր բարձր մեքենաներ են տալու: Ստալինգրադում Վոլգայի վրա, յեկող տարի արդէն կավարտվի այն հսկա գործարանի շէնքը, վորը տարեկան 40 հազար տրակտոր եւ արտադրելու, իսկ մոտիկ ապագայում այդ գործարանը տարեկան 100 հազար տրակտոր եւ բաց թողնելու: Լենինգրադի «Կարմիր Պուտիլովց» գործարանը ընդարձակում եւ տրակտորների իր արտադրութիւնը տարեկան 10 հազար տրակտոր տալով: Դոնի Ռոստով քաղաքում գյուղատնտեսական մեքենաների վիթխարի գործարան եւ շինվում: Ուրալում արհեստական պարարտանյութերի խոշորագույն գործարաններ են կառուցվում:

Ահա թէ ինչպէս եւ վճռում բանվոր դասակարգը կոմունիստական կուսակցութեան ղեկավարութեամբ, գյուղին մեքենաներ մատակարարելու խնդիրը: Արագորեն դարձացող արդյունաբերութիւնն ամեն ինչ կտա, ինչ վոր անհրաժեշտ եւ գյուղատնտեսութեան զարգացման համար: Բանվոր դասակարգի եւ սոցիալիստական արդյունաբերութեան ղեկավարութեամբ գյուղատնտեսութիւնը հաջողութեամբ կգնա զարգացման իսկիմնական նախապահով— կոլեկտիվացման հասնւթարիւ:

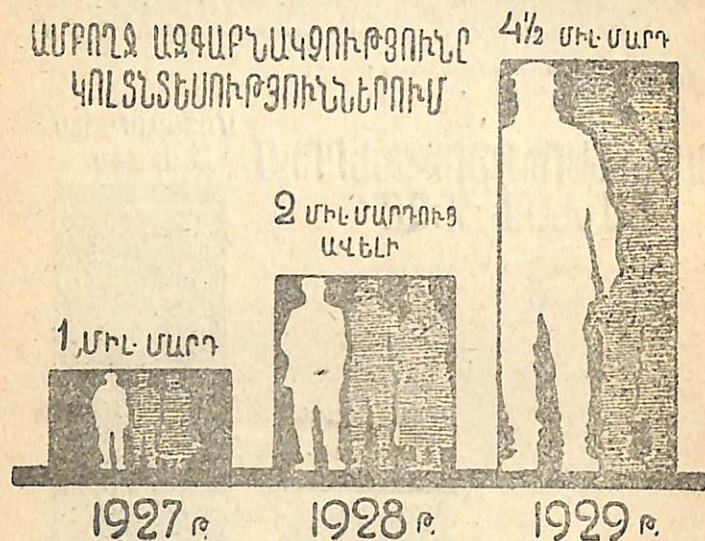
Հանրայնացված մեծ, ընդարձակ հողային տարածութիւնների վրա չարագործ ձեռնառու յե ոգտադործել այնպիսի մեքենաներ, ինչպէս արակտորն եւ մինչդեռ մանր տնտեսութեան նեղլիկ հողաչերտի վրա, իհարկեւ, նման ոգտադործման մասին մտածել իսկ չի կարելի:

Թեքենան շատ բանում եւ հեշտացնում մարդու աշխատանքը: Նա մարդու փոխարեն ծանր, հյուծող աշխատանք եւ կատարում: Տրակտորն, որինակ, մեկ մարդով իր արակտորիստով որական 4 հեկտար հող եւ փարում:

Ինքը կյանքն եւ հաստատում, վոր կոլեկտիվացումը շատ բանում ոգնում եւ հաղթահարել այն, ինչ վոր միանգամայն անհնարին եւ մանր, բաժան-բաժան տնտեսութեան համար: Վերջին տարիներում կոլեկտիվներն արագորեն աճում են: Այդ բանը հաստատում են 1,2,3, 4,5,6 եւ 7 դիագրամմաները:

Իսկ հնդամյակի վերջում կոլտնտեսությունները 20 միլ. հեկտար ցանքի տարածություն կունենան այս տարվա 5 միլիոն հեկտարի փոխարեն: Կոլտնտեսությունների քանակությունը չորս տարուց հետո կհամնի 19 միլիոնմարդու՝ 1929 թվականի 4½ միլիոնի փոխարեն: 1932-33 թվականին, այսինքն հնդամյակի վերջերին, կոլտնտեսությունները կմիացնեն 5½ միլիոն գյուղացիական տնտեսություն:

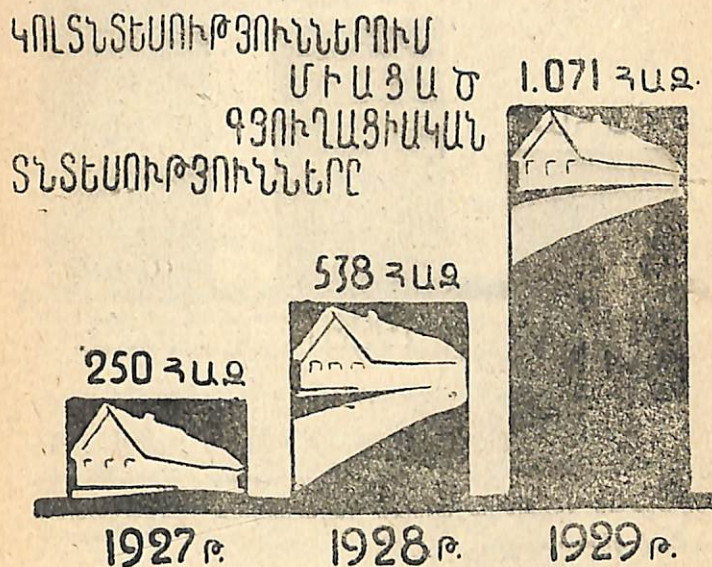
Դիագր. 2.

Այժմ աճում-ուճանում են աշխարհի խոշոր կուլակախիվներ, վորոնք մի քանի հարյուր ծուխ են միացնում, ամբողջ գյուղեր՝ տասնյակ հազարավոր հեկտար վարելահողով:

Ուկրաինայում տնայալ տարի 180 նոր կոլտնտես-

ություններ են առաջ յեկել, վորոնք մեծ գյուղեր են միացնում իրենց ամբողջությամբ: Սիբիրում, Սլավոգորոդի շրջանում կազմակերպված է «III Ինտերնացիոնալ» կոլտնտեսությունը 18 հազար հեկտար հողի վրա: Նույն Սիբիրում կա նաև մի ուրիշ կոլտնտեսություն՝ «Պատանի հոգադարձ»՝ 14 հազար հեկտար հողով:

Հյուսիսային Կովկասի Տերսկի շրջանում հողի համաքանական մշակման շուրջը կազմված «III Ինտերնացիոնալ» քնկերությունը 286 տնտեսություն է բնդիրվում, վորի հողի տարածությունը 2500 հեկտար է:

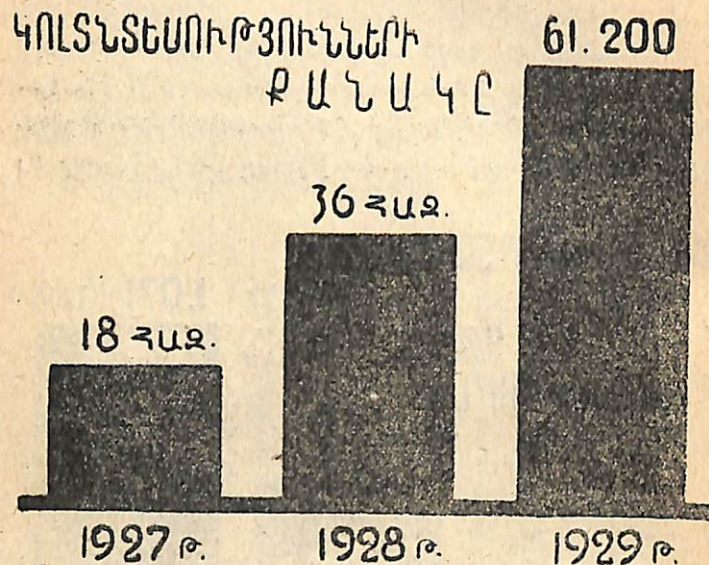

Դիագր. 3.

Ռյազանի շրջանի Նովո-Յեդուկայևի գյուղում

հույս տրակտորներով միասնաբար մշակելու համար
կազմված «Կարմիր Հովիտներ» ընկերությունը մին-
չև 300 ծուխ է ընդգրկում՝ 3500 հեկտար հողաբաժնով:

Հարյուրավոր ալդալիսի որինակներ կարելի չե-
քերել:

Նկար. 4.

Կոլեկտիվների բուռն աճումն անցյալ աշնան ցան-
քի կամայանիայի ժամանակ ցույց տվեց, վոր կոլեկ-
տիվացման հնչամյա սրանը հսկայական գերակատա-
րումով կկատարվի:

1929 թվականը կոլտնտեսություններում լավ բերք
տվեց, վորը միջին հաշվով մեկ հինգերորդով ավելի
չէր անհատական տնտեսությունների բերքից:

ՑԱՆՔԻ ՏԱՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

5 ՄԻ. ԳԱ.

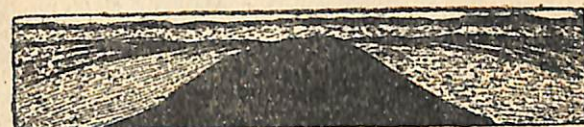
ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ

5 ՏԱՐՈՒՑ ՎԵՏՈ

1929

1922/33

20 ՄԻԼԻՈՆ ԳԱ.

Նկար. 5.

Իսկ առանձին, որինակելի կոլտնտեսություններն
և՛ ավելի բարձր բերք են տալիս: Այսպես, Ստալին-
գրադի չրջանի «Կրեպոստ» կոմունան մեկ հեկտարից
25 ցենտներ հաճար է ստացել, իսկ նրա կողքին, ան-
հատական գյուղացիական դաշտերը մեկ հեկտարից
միայն 7-8 ցենտներ հաճարի բերք են տվել, այն եւ
ավելի ծանր և հյուծող աշխատանքով:

Ուկրաինայում «Կարմիր աստղ» կոմունայում ցա-
րենի մեկ հեկտար ցանքը 34 և կես ցենտներ բերք է
տվել, մինչդեռ սահմանակից գյուղացիական տնտեսու-
թյան ցորենի մեկ հեկտար ցանքը 8-9 ցենտներ բերք
է տվել:

15018-57

ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՐԱԿՑՈՒ-
ԹՅԱՆ ԱՃՈՒՄԸ 19 ՄԻԼ ՄԱՐԴ
5 ՏԱՐՈՒՑ ՅԵՏՈ

4½ ՄԻԼ ՄԱՐԴ

1929

19^{32/33}

Դիտոր. 6.

Կոնստանտինոսի միջոցով միայն կարելի չէ շատ արագ կերպով և նշանակալից չափով բարձրացնել հայաստանի կուլտուրաների բերքավորությունը, այլ և տնտեսության նույնիսկ առաջին տարիներում լիակատար հնարավորություն է տրվում բանջարանոցային բարձր յեկամադրեր կուլտուրաներ զարգացնելու:

Այդ կողմից շատ բնորոշ է Ռյուզանի շրջանի, նույն Ն. Մեդոլդայեվսկայի կոլտնտեսության օրինակը, վերջին իր տնտեսարարության առաջին զարնանը

կարողացավ 40 հեկտար հողի վրա կոնկրետ բուստան ցանել: Փորձն հաջողվեց և այժմ գյուղը լիովին աղահոված կլինի կաղամբով և ուրիշ բանջարեղեններով. բացի դրանից, 27 վազոն կաղամբ եւ վաճառել և Մոսկվայում:

ԳՅՈՒՂԱՑԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՔԱՆԱԿԸ 1 ՄԻԼ 71 ՀԱՁ.
ԿՈՆՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ
5 ՏԱՐՈՒՑ ՅԵՏՈ

1929

19^{32/33}

5 ՄԻԼԻՈՂ.

Դիտոր. 7.

Բանջարանոցի կաղամբերով ման հաջող հետեւանքի շնորհիվ՝ կոլտնտեսությունը մտադրություն ունի հաջորդ տարին ընդլայնել բանջարանոցը, հասցնելով մինչև 275 հեկտարի: Այդպիսի բանջարանոցն արդեն կը դառնա բանջարեղենի մի ամբողջ ֆաբրիկա՝ յերկու հազար ջերմածուներով: Ահա մի օրինակ այն բանի, թե ինչպես կարելի չէ կոնկրետ տնտեսության պլամաններում արագորեն զարգացնել բարձր յեկամադրեր ճյուղեր: Նրանք կլանում են բանվորական ամբողջ

ալելիորդ ուժը և մեծ յեկամուտներ են տալիս, վորոնք ողորդողը միւս էն կենցաղի բարեկաման, լուսավորութեան աշխատանքի համար— զպրօցների, անգրագիտութեան վերացման կետերի, մանկական հրապարակների, մտերների և ուրիշ շատ բաների համար:

Այսպիսով, պետք է լավ հիշել, վոր չքավոր—միջակայիս տնտեսաբաններին հետագա զարգացման միակ ուղիք քանակապարհը քանակ ամբողջական կոլեկտիվացման միջով է անցնում: Կուլակութեան բոլոր ջանքերը, վորոնց նպատակն է զուգարանակութեան դարգացման այս ճանապարհը խախտել, պետք է ամենից առաջ զեղջկուհու մշտական զիմպրուիթյանը հանդիպեն, վորովհետեւ կոլտնակութեանը նրան առանձին առավելութեաններ և տալիս, հնարավորութեաններ է ընձեռում ուսանելու, դարգանալու, ճիշտ դաստիարակելու իր գաղտնիքներն և ընդհանրապես կառուցելու իրեն համար ավելի բերկրալից և զիտակցական կյանք:

ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱԶԱՏԱԳՐԵՑ ԳԵՂՋԳՈՒՀՈՒՆ

Լավագուցն կյանքի բոլոր հնարավորութեաններն ամբողջութեամբ դնահատել կարենալու համար՝ ամեն մի զեղջկուհու պետք է հիշել այն վոչ հեռավոր անցյալը, վորը քարի պես ծանրացած էր կնոջ—զեղջկուհու վրա:

Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան ամենից առաջ զեղջկուհուն քաղաքացիական իրավունքներ տվեց, իրավունքներով նրան համասարեցրեց սոցամարդուն: Աշխատավոր կինը կարող է ընտրել և ընտրվել խորհրդային իշխանութեան որդաններում: Ցարի ժամանակ կինը վոչ մի իրավունքով չէր ողորդում և ամբողջովին կախած էր իր կամակոր ու բռնակալ ամուսնուց և առանց նրա թույլտվութեան նույնիսկ կնոջը ստանձին

անձնագիր—պատուրտ չէր տրվում: Յարական որենքը կնոջ այս ծանր իրավագրկութեանը պաշտպանում էր:

Յեթե ընտանեկան կյանքի անտանելի պայմանները դրոշմ է կին կնոջը, վոր նա հեռանա իր ամուսնուց, քառ ցարական որենքի ամուսնու պահանջով վոտիկանութեանը ետապական կարգով նրան վերադարձնում էր մարդու մոտ: Հաճախ կնոջն անելու այլ բան չէր մնում, բայց յեթե ինքնապաշտպանութեանը պարծել կամ պարանով կախել առաստաղի գերանից: Ամուսինը կարող էր կնոջը թակելով կիսամեծ դարձնել և դրա համար պատասխանատվութեան չէր կանչվում: Կինը իրավապարհ էր և անպաշտպան:

Այժմ ուրիշ բան է: Խորհրդային իշխանութեանը պաշտպանում է կնոջը, հոգում է այն մասին, վոր նրա իրավունքները վորպես հասարակութեան լիակատար իրավունք ունեցող անդամի, վոչմիայն կողմից չխախտվեն: Յեթե առաջ հարեցող և կոպտար ամուսնուց ապահարգան ստանալը գրեթե անհնարին բան էր, այժմ այդ կողմից կնոջը լայն իրավունքներ են վերապահված, խղել ամուսնական այդ կապը, յեթե այդ տաժանելի յե նրա համար, ընդամին մոր իրավունքները որենքը խախտվ պաշտպանում է: Որենքը հորը պարտավորեցնում է նյութական ծախսեր անել յերեխաների սպրուստի և դաստիարակութեան համար:

Բոլոր զպրօցներին, պետական հիմնարկութեաների գոները լայն բացված են աշխատավոր կանանց առջև—նրանցից տասնյակ հազարավորներ ուսանում են, հարյուրավորներ ստորին խորհուրդներն են զեկապարում, վորպես նրանց նախագահներ, հազարավոր կանայք արտագրութեան մեջ ամբողջ ձեռնարկութեան

ների, տրեստների տնտեսական կյանքն են ղեկավարում
և մասնակցում են կուսակցական, հասարակական և
արհմիութենական աշխատանքներին: Մինչև կառավա-
րական բարձրագույն ղեկավար որդաններում—ԽՍՀՄ
Կենտրոնական և Ժողովրդատնտեսական—կենտրոնական
հիմնադրամներն աշխատակցում են յերկրի ամբողջ
կյանքին: Այդ մասին, իհարկե, առաջներում մտածել
անգամ անկարելի յեր: Միայն խորհրդային իշխանու-
թյունը լիակատար հնարավորութիւն ընծանեց աշ-
խատավոր կնոջը նոր ձևով վերակառուցել իր կյանքը:

ԻՆՉ ԲԱՆԻ ՊԵՏՔ Ե ԶԳՏԻ ԳԵՂԱՅՈՒՀԻՆ

Գեղջկուհու ծանր, հյուծող աշխատանքը դաշտում
և ընտանիքում հնարավորութիւն չեր տալիս նրան
նույնիսկ գրագիտութիւն սովորելու:

Մինչև որս ել դեռ նույն դրութեան մեջ են այն
կանայք, վորոնք ապրում են գյուղացիական ինքնու-
րոյն տնտեսութիւն վարող ընտանիքներում:

Վաղ առավոտվանից մինչև ուշ գիշեր, ձմեռ ու
ամառ, գեղջկուհին ստիպւած է ընտանիքում կերակ-
րել, լվանալ, կարել, համաքել, անասուններին կթել և
դուրս տանել, հալելին, ճուտերին, մանր անասուն-
ներին խնամել, ժամանակ դնել ճախարակի տակ
նստելու, կտալ դործելու, և բացի այդ բոլորից, դա-
տին ու բանջարանոցին հասնել:

Հաճախ ուժից վեր աշխատանքը, նույնիսկ հղիու-
թեան ժամանակ ել, վերջի վերջո քայքայում է գեղջ-
կուհու առողջութիւնը և հաճախ հետեանքն այն է
լինում, վոր մի խումբ մանկահասակ վորրեր են մը-
նում:

Անհատական, մանր տնտեսութիւնը, ինչպես ար-
դեն ասել ենք, լավ բերք չի տալիս և վատ է վարձա-
տրում ծանր աշխատանքը: Մշտապե աղքատութիւնն
ու կարիքը վաղածամ ծնում են անխոջ աշխատավոր
գեղջկուհու մեջքը: Այդպիսի պայմաններում չես կա-
րող մի աղատ ժամ ընտրել, վորպեսզի սովորես, մի
լավ գործչի կարգաւ, մի խելացի, ոգտակար գրույց
լսես խրճիթ-ընթերցարանում:

Շատ ծանր աշխատանք կա, բայց նա անողուտ է
անցնում: Այդպես հոգսերի մեջ ել անցնում է կյանքը,
մի պայծառ որ չես տեսնում, մի բանով չես ուրախա-
նում, չկա յերեխաներին լավ դաստիարակելու ուժ ու
կարողութիւն:

Պետք է վճռականապես վերաձևես, վերակազմես
ամբողջ կյանքդ նոր ձևով, ուրիշ կերպ, վորպեսզի
աղատվես այդ ամենորոյս անհամար հոգսերից և թեթե-
ւացներ քո ծանր, ուժից վեր, վատ վարձատրվող ոչ-
աշխատանքը:

Այդ ամենին կարող ես հասցնել ուրիշների հետ
միասին կոլեկտիվացման գաղափարով: Միայնակ
չոչ մի բանի չես հասնի, միայնակ միշտ ել դժվար
պիկնի ապրել:

ՄԵՔԵՆԱՆ ՀԵՇՏԱՅՈՒՄ Ե ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ.

Ինչպես արդեն ասել ենք, միացւած խոշոր տնտե-
սութեան մեջ, յերբ վերանում է նեղ հողաչերտը,
միջնակներն ու հողային ֆոնդը հանրացւում է, կարելի
յն հաջողութեամբ և առանց վնաս կրելու կիրառել գյու-
ղատնտեսական բարդ մեքենաներ:

Այդ բանը ձեռնառու յն ամեն կողմից: Ամենից ա-
ռաջ այդ ձեռնառու յն այն պատճառով, վոր աշխա-

տանքը հեշտանում է և շատ ժամանակ է խնայվում, և վերը կարելի չէ մեծ ոգուտով դործադրել ուրիշ բանի վրա:

Առանձին ոգուտներ են տալիս մեքենաները գեղջկուհուն:

Խորհրդային Միության շատ վայրերում գեղջկուհին հաճախ դաշտում ամբողջ ծանր աշխատանքն է անում—վարում է, ցանում, հնձում, բերքը հավաքում (իսկ կտավատը հնձում և կրում են առավելապես կանայք): Այդ բանն առաջ է դառնում նրանից, վեր ամուսինը ամուսնը սեզոնային աշխատանքի չէ դնում քաղաք կամ, ինչպես ասում են, «հնուց այնպես է չէրել, վեր գեղջկուհին գեղջուկից ավելի աշխատի»:

Անհատական տնտեսության մեջ վատ ձևով, այն էլ արդյունք, մեկ որիս մեջ, համար աշխատանքով շատ չես վարի: այնպես էլ ձեռքով ցանել, ցինելով—չաղացան, շատ չես կարողանում անել: Առանձնապես վատ է դնում բերքահավաքը փոքր տնտեսությունների մեջ. մարդ շատ կա, իրարանցումն էլ ավելի, իսկ ոգտակար աշխատանք՝ քիչ: Խոտհոնձին, շոտհիվ անժամանակ խոտահավաքի, առանց մեքենաների և առանց կարերը հարմարությունների, միլիոնավոր ցենտներ կերը փչանում է անձրևներից, չնայելով վեր աշխատանքը տարվում է կանուխ առավոտից «գետ լույսը չբացված» մինչև ուշ յերեկո: Այդպիսի աշխատանքը միայն վերին աստիճանի ուժասպաս է անում կնոջը:

Վրա չէ հասնում բերքահավաքը— էլ ավելի աճապարանք և տեղադրվում աշխատանք դաշտում: Մանգաղը

ձեռքին, արևի կիզիչ ճառագայթների տակ, կտրաքամակ, գեղջկուհին ամբողջ օրն աշխատում է մի փոքրիկ հողաչերտի վրա: Իսկ ժամանակը չի սպասում, արեղակը տոչորում է անխնա, և միլիոնավոր ցենտներ հատիկներ թափվում են հասկերից կամ անձրևն է վրա տալիս հացի արմատին և նա փոտում է:

Ճիշտ է ասում առածը, թե «գարնան լավ ուր տարի չէ կերակրում», մինչդեռ մեր աղքատության և մանրացրիվ տնտեսության պայմաններում, առանց մեքենաների, լոկ դատարկ թեկերով «լավ ուր» չես պահի, չես ոգտադործի:

Յեվ ահա, նայեցեք, թե մեքենան ինչպես է խլանայում ժամանակը և դյուրացնում աշխատանքը: Միայն մեկ տրակտորը հանրացված խոշոր տնտեսությունում—կոլտոտեսությունում մեջ—կարող է լիակատար կերպով մշակել 200 հեկտար տարածություն ունեցող հողի բոլոր ցանքերը: Այսպիսով, ուրեմն մեկ տրակտորը քանի՞ մարդու, ձիու, արորի, դուրանի չէ փոխարինում:

Մեկ հատ յերկձի չարքացան մեքենա մեկ բանվորական տարում կարող է 80–100 հեկտար սերմանել: Բացի դրանից, նա նշանակալից չափով սերմացուի բանակն է խնայում: Շաղացանքի համեմատությամբ, տնտեսումը ամեն մի հեկտարին հասնում է 30–50 կիլոգրամի: Իսկ չարքացան ցանքը, բացի շատ ուրիշ բաներից, 10–15 տոկ. բարձրացնում է բերքատվությունը:

Ճիշտ այդպիսի հսկայական ոգուտ կարող են բերել նաև դյուրաշատեսական մյուս մեքենաները՝ խոտհնձիչ, հացքաղ, խրճակալ մեքենաները, ձիատար փոցիները, բայց կախիչները և այլն:

Նրանք կոլտնտեսութեան ամեն մի բանիւրի, մանաւանդ կնոջ համար շատ ժամանակ կարող են խնայել: Բացի դրանից, այդ մեքենաները շատ են հեշտացնում գեղջկուհեւ աշխատանքը: Բայց նույնիսկ միայն ժամանակի խնայողութեանը շատ բան է տալիս գեղջկուհուն, վորովհետեւ նա ազատ ժամանակը կարող է ոգտադործել մի ուրիշ ոգտակար գործի համար:

Կոլտնտեսութեան պայմաններում կինը տղամարդուն հալասար է աշխատում, տղամարդու չափ կառավարելով վորեւ մեքենա: Այսպէս, որինակ, Նիժնե-Վոլժակիյ յերկրամասի Պուգաչովսկիյ շրջանի «Բենարդակի» կոլտնտեսութեան մեջ տրակտորիստները կանայք են: Նրանք վոջ միայն հաջողութեամբ վարում են տրակտորը, այլև ամբողջութեամբ սարքի գցում, նորոգում են նրանց, յերբ այդ պետք է լինում:

Մեքենայի վրա աշխատող կնոջ աշխատանքը տղամարդու աշխատանքին հալասար է վարձատրվում: Խորհրդային Միութեան մեջ տրակտորիստներին, մեքենավարներին համար շատ դասընթացներ են կազմակերպվել, վորտեղ կինը տղամարդուն հալասար հիմունքներով սովորում է գործը և, ինչպէս շատ անգամ է արդեն հաստատել կյանքը, այդ բանում կինը ամենեւին հետ չի մնում տղամարդուց:

Մայր-կինը կոլտնտեսութեան մեջ կատարյալ իրավունք ունի տղամարդուց ամբողջ պակաս աշխատելու: Հղի կամ ծիծ սովող կինը՝ ի հարկէ, չպետք է ամբելի աշխատի, քան կարող է նա այդպիսի պայմաններում: Այն ծանր աշխատանքից, վորը կարող է վնասով անդրադառնալ նրա առողջական վիճակի վրա, կինը սովորաբար ազատվում է և իր ուշիւր համապատասխան

աշխատանք է տանում: Կոլտնտեսութեան մեջ աշխատանքի կանոնավոր բաշխման դեպքում այդ միանգամայն հնարավոր է:

Այդում և բանջարանոցում, վորոնք կոլտնտեսութեան են պատկանում, աշխատանքը դրոշմանում է մեքենաներով և նրանով, վոր այդ ամբողջ գործը միացված է: Գեղջկուհիներից ամեն մեկն առանձին չի դրադված իր մարդով, այլ աշխատում է հանրային կոլեկտիվ բանջարանոցում կամ այգում, ուստի և նրա համար հեշտ է աշխատել:

Սովորաբար, յերբ «քո մարդին» ընդհատումներով ես ժամանակ նվիրում, իհարկէ ամբողջ ձմեռն առանց կադասքի և վարունքի վնասեա: Ուրիշ բան է, յերբ բանջարանոցային տնտեսութեանը հատուկ է դրված, դրոշմանտեղի դեկավարութեամբ: Այդ դեպքում նրա տված ոգուտն ել շատ ամբելի յէ:

ԱՆՍՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ Ե ԿՅԱՆՔԸ

Տնտեսութեան մեջ շատ մեծ նշանակութեան ունի անասնապահութեան կանոնավոր դրվածքը, լայլ յեկամտաբեր կաթնատու և մանր անասունը:

Մանր տնտեսութեաններին մեջ յեռադաշտյանի, շատ սակաւ կեցի, վատ, ցուրտ դոմերի, անկանոն կեր տալու՝ կամ շատ աղքատիկ պայմաններում—դժվար է կամ միանգամայն անկարելի հուսալ, թե անասունը տնտեսութեանը ոգուտ կտա: Բացի դրանից, հաղիվ է պատահում, վոր տեղ-տեղ աղնվացած ցեղի անասունը—կովի, վոջխարի կամ խոզի հանդիպեա: Սովորաբար պահում են ուստական «քոտտ» կովը: Նրան այդ անունն են տվել այն պատճառով, վոր դարնան

այնքան և նիհարանում, վոր դաշտ տանելու համար տախարած են նրան քարչ տալ վզկաղով:

Բոլոր արտադրող անասուններին կենջ ձեռքերն են խնամում: Շատ աշխատանք և դնում նա աղբ դործի վրա, բայց բան չի դուրս դալիս: Այդ բանն աղացող-ցելու կարիք չի լինի. հազիվ և պատահում, վոր չքաղոր և միջակ տնտեսությունները՝ անասնադահության վատ դրվածքի պատճառով, կաթ և միս դործածեն: Վոչ-աղեմացրած, միջ-ցեղական վոչխարի մորթին և բուրդը վաճառվելիս քիչ սղուտ և բերում:

Բոլորովին ուրիշ բան է կովեկտիվ տնտեսության պայմաններում: Այնտեղ պետական ոգնության—կեր-կարատեով վարելի—հաշվին կարելի չե լավ սարքավոր-ված, տաք, լուսավոր և բնդարձակ դռներ ունենալ: Անասուններին կերը կշռով են տալիս, վորոշված չա-վերով: Անասուններին լավ, ոգտակար կերով են կե-րակրում, վոր ցանում և կորոնտեսությունը (բաղ-մադաշտյանի պայմանում)—տալույտ, վիկա, ցանո-վի կալտուրաներ՝ բազունի, կարտոֆիլ, արևածաղիկ, վորոնցով կերակրելուց կարելի չե չատ ալիելի բան բա-տանալ, բան անհատական տնտեսության մեջ:

Այս պայմաններում կռվերի կիթը մի քանի անգամ ալեկանում և: Այսպես, կանոնավոր կերակրելու և պահելու դեպքում կովը տարեկան 25-ից մինչև 33 ցենտներ կաթ կարող և տալ, փոխանակ անհատական տնտեսությունների մեջ 8—11 ցենտներ ստացվող կա-թի: Տարբերությունը բավական խոշոր և:

Միացված փարախի պայմաններում (կորոնտեսու-թյան մեջ) կանոնավոր դրված խնամքը քիչ աշխատանք և պահանջում: Փարախի աշխատանքում հերթադահու-

թյուն և ոահմանվում մյամ թե այնտեղ մշտական մար-դիկ են աշխատում, իսկ մյուններն ոգտագործվում են տնտեսության ուրիշ ձյուղերում: Վորպես կանոն, կորոնտեսության մեջ հանրաշնացված փարախների աշխատանքի համար կանաք են ընտրվում: Գյուղա-տնտեսի ոգնությամբ նրանք գյուղությամբ են տանում տնտեսությունը և նա սկսում է մեծ յեկամուտ ու չատ ոգուտ տալ:

Մասդաշ անասունն էլ փարախում նույնպես ալեկ-լի լավ և մեծանում, նախ աջն պատճառով, վոր աղնը-վացած, ակդական անասուն և առաջ դալիս, լավ դար-մերով և ցուլերով:

Հաճախ այսպես է լինում. գյուղացիական անհա-տական տնտեսության մեջ կովը ծնեց. վորպեսզի հոր-թը ցուրտ դումում չստուչի, նրան խրճիթ են քարչ տա-լի, իսկ այնտեղ սրղեն մեկ-յերկու գույգ դառներ կան—աղստուվելուց չես խուսափի, իսկ կողքին յե-րեխաներ են վխտում: Այդպիսի պայմաններում հե՞չա է դեղջիկուհու դրությունը: Փորձիք այստեղ կարգի դը-նել. մեկ՝ սրբեր, մեկ՝ բլա, մեկ՝ ջուր պատրաստիք անասունին և աղսլիսի պայմաններում սարսափելի կերորից չես աղատվի: Իսկ վորտեղ կեդատություն կա, այնտեղ էլ վարակում, հիվանդություններ կան: Մինչդեռ հանրաշնացված փարախում հատուկ հորթա-նոցներ են շինվում և մասդաշ անասունը նրանց մեջ դատարարվում և, առողջ, ուժեղ մեծանալով լըց-նում և կաթնատու աղցյունաբեր անասունների հոտը: Յկրը անասնադահությունը կանոնավոր և տար-

վում, նրանից ել շատ ավելի մթերք ե ստացվում. բայցի դրանից այդ մթերքն ավելի լավ ե լինում: Այսպիսով, լիակատար հնարավորութուն ե տրվում կազմակերպել նաև կաթնատնտեսական դործը: Գյուղացիական ծխի սովորական պայմաններում, ինչպես մենք արդեն համոզվեցինք, հույս մի ունենա—յուղ, արածան, ժաժիկ ե այլ կաթնամթերքներ ստանալ, իսկ յեթե դրանցից մի կերպ մի քիչ ել հավաքվում ե, այնուամենայնիվ վոչ մի կերպ չի ստահովում ընտանիքի պահանջները:

Ուրիշ բան ե հանրացված կաթնատնտեսության մեջ—կոլտնտեսության մեջ, յերբ ուժ ունես սերդատներ ձեռք բերելու, վորոնք անարատ կաթից հարում—հանում են ամբողջ յուղային մասը, սերո—վոչինչ չի կորչում, իսկ չիճուկը դարձյալ անասունի կեր ե դառնում:

Ամեն ուր կիթ ե ստացվում, նա հաշվառման ե յենթարկվում. անարատ կաթի մի մասը կոլտնտեսության անդամների ե մանուկների կարիքներին ե դնում, իսկ մնացածից՝ յուղ, արածան, սեր, պանիր ե պատրաստվում ե այլն: Այդ ամենը պահվում ե հարմարավոր մառանում, իսկ կուտակման դեպքում այդ մթերքները վաճառվում են համապատասխան կոոպերատիվներին միջոցով:

Ամբողջ աշխատանքը կաթնատնտեսական աղարամվում, հասարակական դոմում անցնում ե արագ, քիչ ուժ ե պահանջում, ամեն տեղ կարդ ու կանոն, մաքրություն, իսկ հաղարավոր կեդտոտ մշուճներ ե խեցեղեն անոթներ դուրս են չալրտվում. նրանց փոխարինում

են հարմարավոր մաքուր կաթնամաններ: Փոխանակ ամեն մի կին ամեն ուր քարշ գա կովի հետևից, դրանից յերկու քերեղան կաթ ստանալու համար, ամբողջ նախիրի կաթը հավաքելու, վերամշակելու ե պահպանելու աշխատանքը կատարում են 3-4 կոլտնտեսական կանայք, վորոնք կարողանում են ամենուրյա մեծ կիթը կառավարել կաթնատնտեսական աղարակում, անհրաժեշտ մեքենաների ե սարքավորման ոգնությամբ:

Ահա համառոտ խոսքերով այն ամենը, ինչ վոր կոլտնտեսությունը կարող ե տալ ղեղձկուհուն, կանոնավոր կազմակերպված հանրայնացված դոմի ե կաթնատնտեսության միջոցով: Իհարկե, մենք աչտեղ ի նկատի ունենք լավ կազմակերպված, խոշոր ե համեմատաբար կոլտնտեսություն: Մեր յերկրում սակավագուր ե աղքատիկ կոլտնտեսություններից բացի քիչ չեն այդպիսի խոշոր, լավ կոլտնտեսություններ: Նրանց թիվը տարեցատարի աճում ե:

ԹԻՉՆԱՅՈՒՇՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵԿԱՄՏԱՅԵՐ Ե

Մանր անասնապահությունը ե թռչնաբուծությունը անհատական տնտեսության մեջ ամբողջովին ղեղձկուհու հոգացողությանը ե խնամքին են թողնված: Ամեն մի տնտեսության մեջ հավեր վան, հաճախ՝ նաև սաղեր ե բաղեր: Հավը հաճախ վոչ միայն յեկամտաբեր չե, այլ՝ ընդհակառակը, վնաս ե բերում: Այդպես, սովորել են, վոր տնտեսության մեջ հավ լինի. մինչդեռ վոչվոր խելացիրեն չի քննել, թե ինչ ոգուտ կա նրանից:

Ուրիշ բան ե կոլտնտեսության մեջ: Այնտեղ կարելի յե բավական մեծ հաջողությամբ, աշխատանքի ե միջոցների սակավ ծախսումով թռչնաբուծության

գործն աշխատեալ զնեւ և զարդացնել, վոր նա շատ յեկա-
մասերն դառնա :

Կոլոնտեսուհի-կինը կարող է գործին ծանոթ
թուջնարուծներն ոգնութեամբ այդ գործն աշխատեալ զը-
նեւ, վոր ինքն ապատելի համի շուրջը յեղած ծանրա-
բեռնող և ամեկուրդ հոգսից :

Ամեն մի գեղջկուհի գիտե, թե վատ, հասարակ
«փուկութեամբ», «չարտուրիկ», «ճարտուրիկ» և նը-
ման համը տարեկան 50—70 հատ ձկնից ամեկի չի ա-
ծում : Հաշվաւծ և, վոր յեթե համը տարեկան 90 հատ
ձկնից պակաս և ածում, նա տնտեսութեանը վնաս և բե-
րում, վորովհետեւ այդպիսի համի կուտը և նրա վրա
դրւած խնամքը նրա ածած ձկնից շատ ամեկի թանդ
արժի :

Այստեղից հետեւում և, թե պետք և ցեղական հա-
մը պահել կամ, ծայրահեղ դեպքում, ազնաւացել տե-
ղական համերի տեսակը : Այս ամենը դրամ արժե, ան-
հրաժեշտ հարմարութեան և պահանջում, իսկ այդ ար-
դեն մանր տնտեսութեան ուժից մեր և : «Թռչնաբու-
ծական միութեաններն» բաց թողնող վարկերն առա-
ջին հերթին արժում են կոլոնտեսութեաններին, վո-
րոնց մեջ միայն կարելի չե կարգի դնել տնտեսութեան
յեկամասերը և կարեւոր գործը—թուջնարուծութեան
նր :

Մեծ կամ միջակ մեծութեամբ, լավ դրւած թրջ-
նարուծարանը, այդ բանի համար հասկապետ պատ-
րաստւած գեղջկուհու գեկապարութեամբ, լավ յեկա-
մուտ և բերում և ձկնից ապահովում և կոլոնտեսու-
թեան տեղական պահանջները : Ահա թե ինչ կարող և
տալ ցեղական համը :

Համերի տեսակները շատ են, բայց սովորաբար
առհում են կլիմային, տեղին և նման բաներին ամեկի
ընտելացածներին : Որինակ՝ «սպիտակ վիանդոտ»
կամ «ֆալկերոյ» տեսակի համեր կան : Յերկրորդ տե-
սակի համը շատ սղտակար և և արդյունավետ . նա դի-
մանում և դաժան ձմռան : Մատաղ հեղամայս ձուտերն
ածել են սկսում և տարեկան 130—ից մինչեւ 150 խոշոր
ձու յեն տալիս, ամեն մեկը մինչեւ 65 գրամ ծանրու-
թեամբ : Պալկերոյ համը 3—3 և կես վերագրում և կըշ-
ռում . իսկ այդ ցեղի աքաղաղը՝ 4—5 կերպրում և կըշ-
ռում : Ամենալավ համերին ջոկում են և նրանց ձկնի
տառնակը՝ վորպիս ցեղական ձկնը, ծախում են 8—10
ոտրլիով : Ահա մի որինակ աշն բանի, թե վորքան
արդյունավետ կարող և լինել ցեղական կամ ազնաւաց-
րած համը կանոնաւոր խնամքի պայմաններում, վո-
րը լիովին չարտը հնարաւոր և միայն կոլոնտեսութեան
մեջ :

Արդեն շատ կոլոնտեսութեաններ հասկացել են ու-
ղիւղ դրւած թուջնարուծութեան ամբողջ շահաւետու-
թեանը և կադմակերպում են աշն, այդ աշխատանքի
մեջն առնելով ամենից առաջ կանանց : Պետութեան
այդ գործին ոգնութեան և հանում : Որինակ՝ Հյուս-
սիային Կովկասում, մասնաւորապէս Տերեկում, 12
կոմսոնա արդեն կանոնաւոր, յեկամասեր թուջնա-
րուծութեան են տանում : Այդ գործը զարգանում և
հույան Բաշկերայի, Թաթարայի, Սերիլի, Նիժ-
նիյ Պովոլժեյի կոլոնտեսութեաններում, վորտեղ
կին-կոլոնտեսականներն իրենց ձեռքն են համարում
տնտեսութեան այդ քնադուրսը, վորից ստացւում յե-

կամուսները բարեկալում են նրանց կյանքն ու կենցաղը:

Այսպիսով, թույնաբուծությունը կոլտնտեսություններում կարող է բավական մեծ յեկամուտներ բերել, ապահովելով տնտեսությունը ձվով, լավ մրսով, բարեկալելով յերկխաների սնունդը, վորոնք դյուրագլուխորն անհատական տնտեսության մեջ շատ քիչ անգամ են հավի միս և ձու տեսնում և հաճախ բավականանում են ժլատորեն յուղած կարտոֆիլով:

ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ ԿԵՐՍԿՈՒՐՆ ԱՎԵԼԻ ԱՌԱՏ

ՅԵՎ ԱՎԵԼԻ ՀԱՄԵՂ Ե:

Ընտանիքի համար կերակուր պատրաստելը դեղձկուհուն մեծ հոգեր է պատճառում: Ինչո՞վ կերակրել ընտանիքը և ի՞նչպես կերակրել,—այդ հարցերը սատիկ անհանգստացնում են տնտեսուհուն, և նրանցից ամեն մեկը աքաղաղների հետ քնից վերկենալով, կապված է աման—չամանին և վառարանին:

Մենք արդեն խոսել ենք այն մասին, թե կուրկով տնտեսությունը, շատ բերք տալով, ավելի լավ ունասուններ պահելով, դրանով իսկ ապահովում է կոլտնտեսականների լնտանիքներին առատ և յուղ սննդով:

Այն գեղջկուհին, վորը վոչ մի կերպ չի կարողանում հասկանալ կոլտնտեսության ողուտը, վորը վախենում է «կոմունայից», այսպես է դատում: «Ես ինքս ինձ մոտ տնտեսուհի յեմ ու կամ, ինչ կուգենամ, այն ել կուտեմ, վոչվոր թող ինձ խրատ չտա»: Իրավացի՞ յե նա: Վոր ինքն իր համար տնտեսուհի յե այդ ճիշտ է. բայց ճիշտ չե այն, թե ուտում է, ինչ վոր ուղում է: Դաշտից խղճուկ բերք ստանալով, մի կովից որ ու գիշեր յերկու բաժակ կաթ ստանալով և մի

հավից տարվա մեջ միայն յերկու ամիս ձու վերցնելով՝ շատ բան չես պատրաստի:

Մրա վրա կարելի յե ավելացնել և այն, վոր ամեն մի գեղջկուհի-տնտեսուհի իր վառարանի մոտ է աշխատում: Գյուղում հազար ծուխ կա հազար վառարանով, հազար գիրկ վառելափայտ, տասնյակ հազար մրոտ աման—չաման, բայց այդ հազարավոր առանձին—առանձին տնտեսուհիները վատ են սնվում. նրանց կերածը լոկ շէի յե, մեկ ել՝ անյուղ կարտոֆիլ, «տոնական» որերին թերես մի—մի կտոր վոչխարի միս պատահի:

Բայց այդպես չե կոլտնտեսության մեջ, հասարակաց ճաշարանում և հանրական սննդատնտեսության ժամանակ: Վոմանք կոլտնտեսական կյանքին անձանթ վրենելով կամ չարությունից, ինչպես, որինակ, կուրակները, տրաքելով բղավում են—«այնտեղ վայով են տալիս, այն ել փողով»: Բայց կոլտնտեսականներն իսկապես շատ ավելի լավ են սնվում, ավելի մաքուր և հստակ: Այնտեղ ավելորդ աշխատանքի և վառելիքի վոչ մի խոշոր ծախս չկա, ինչպես առանձին տնտեսության մեջ: Այնտեղ աշխատանքի, վառելիքի տնտեսման և այլն հաշվին բարեկալվում է կերակուրը:

Կոլտնտեսության մեջ, հանրապես սնվելիս, խահանոցն ու ճաշարանը կառավարում են մեկ—յերկու կին, վորոնք արագ կերպով ընտելանում են դործին: Նրանք ավելի հաճեղ և սննդավետ կերակուր են պատրաստում:

Այսպիսով, կոլտնտեսության շնորհիվ գեղջկուհին բեռնաթափ է լինում ունայն և ծանր աշխատանքից, աղատվում է վառարանի և աման—չամանի հետ մշտապես կապված լինելուց: Կյանքի մեջ կարգ ու

կանոն ե մտնում, մարդիկ ավելի կուշտ են լինում, իսկ հաշտ աշխատավորը սովածի ընկերը չէ:

ՄԵՔԵՆԱՅԻՆ ՍՏԻՊԵՆՔ, ՎՈՐ ԾԱՌԱՅԻ ՄԵՁ

Կոլտնտեսուհու ամբողջ կյանքը ավելի լավ է, քան դեղջկուհու կյանքը:

Յերբ կոլտնտեսությունը կարգի կբերի իր տնտեսությունը, նա կարող է հետագա բարեկամների մասին խնդիր դնել, վերոնք կհեշտացնեն աշխատանքը: Մեքենայական լվացքատուն ե կառուցվում, վորտեղ մեքենան ե լվացք անում, իսկ կինն ազատվում ե լվացքի տաշտից, վորով կաշկանդված ե յեղել նա դարերով, ինչպես ե խոհանոցով: Այդ դործը սկզբից շատ թանգ ե դժվար դործ ե թվում: Սակայն այնքան ել մեծ միջոցներ չեն պահանջվում այդպիսի լվացքատուն կազմակերպելու համար: Կոլտնտեսության համար նրա սարքավորումը համեմատաբար թանգ չի նստում, ընդամենը՝ մոտավորապես, յերկու հազար ռուբլի, մինչդեռ նրանից քիչ յեկամուտներ չեն ստացվում: Բացի կնոջ աշխատանքը խոշոր չափով տնտեսելուց, ուղղակի տընտեսելու յեն նաև սապոնի, ջրի, վառելիքի ե այլ ծախսերը:

Ահա հաշվեցեք, 2-3 որվա մեծ լվացքը վոչ պահաս քան հինգ կնոջ աշխատանք կպահանջի. նրանց աշխատանքը, սնունդը, սապոնը, սողան, վառելիքը 20 ռուբլուց պակաս չեն նստի, մինչդեռ մեքենայական լվացքատուն ունենալիս այդ ամենը կնստի 7-8 ռուբլ.: Բացի դրանից, մեքենայով լվացքն ավելի թեթև ե ավելի արագ ե կատարվում:

Այդպիսի մեքենայական փոքր լվացքատներ, վոր-

տեղ մեքենաներն են լվացք անում, շատ կոլտնտեսություններում կառուցվում են: Լվացքատան համար կոլտնտեսություններին մեքենաներ են բաց թողնվում յերկարատե կտաղբացիայի միջոցով: Ուստի դեղջկուհին պետք ե հաշվի առնի, թե միայն կոլտնտեսության միջոցով նա կկարողանա ազատվել լվացքի տաշտից:

ԿՈՆՏԵՆԵՐՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ ԴԵՊԻ ՄԱՔՈՒՐ ՅԵՎ ԱՌՈՂՋԱՐՍՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆ

Նեղլիկ ե ծխառատ հյուղերից-խրճիթներից, վորոնցից շատերը դեռ պապենական ձեովով դուռը բաց, վառարանն առանց խողովակի յեն տաքացնում, դեղջկուհին կոլտնտեսություն մտնելով, հնարավորություն ունի շուտով տեղափոխվելու ավելի հարմար, մաքուր ե ընդարձակ բնակարան, իսկ այդ բանն արդեն ահագին նպաճումն ե:

Դրա համար արդեն կենդանի որինակներ կան: Ահա՝ որինակ, Ռյազանի գավառի Ռյաթսկի շրջանի Կիսելյովսկու կոլտնտեսությունն արդեն յեռահարկ 20 բնակարան ունեցող մի քարաշեն տան հիմքը դրեց՝ հասարակական սենյակներով, խոհանոցով, լողարաններով (վաննաներով), սփանդակ տնով ե այլն: Մեկ-մեկու կես տարուց հետո տունն արդեն պատրաստ կլինի ե կոլտնտեսականները կկարողանան փոխադրվել այնտեղ: Դիտելու արժանի հետաքրքիր բանն այն ե, վոր այդ տան մեջ ծերունիներին հատուկ, խաղաղ շենք ե հատկացվում: Աղջիկներն ու պատանիներն ել նույնպես իրենց առանձին սենյակները կունենան: Ընտանիքավոր մարդիկ առանձին-առանձին սենյակ կունենան:

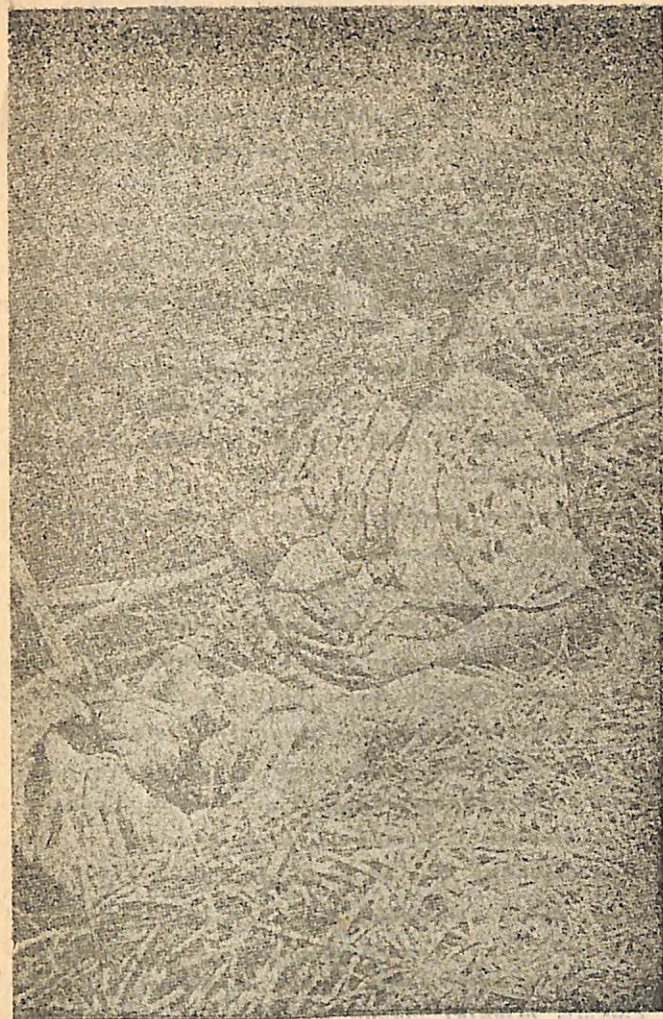
Կիսեւրոպայիս Կոլտնտեսականները ծխող, մուլ, փոքր խրճիթներից տեղափոխվում են լուսավոր, կոկիկ և առողջարար շենք: Այդ բանին կարելի չէ համեմել միայն Կոլտնտեսութեան ունենալով, միացյալ, այլ վոչ բաժան ըստ մանր սեփականատիրական տնտեսութեան մեջ:

Ընդարձակ, մաքուր և լուսավոր բնակարաններն առաջ բաժին ելին ընկնում «պարոններին» և կալվածատերերին: Իսկ այժմ նրանք բոլոր աշխատավորների բաժինն են դառնում:

Այնտեղ, վորտեղ կուլտուրական, մաքուր և հարմար բնակարան կա, այնտեղ են նաև առողջութեան ու ուրախութեանը: «Այնտեղ, վորտեղ հաճախ արեւմ ե քափակցում, այնտեղ բժիշկը հազիւ ե մտնում», միանգամայն ճիշտ ե ասում առածը: Ուստի, պայքարն առողջութեան համար, կուլտուրական բնակարանի համար, պայքար ե կոլտնտեսութեան համար: Կոլտնտեսութեանը կին-տնտեսուհուն, ինչպես և մորը, ինչպես տեսանք արդեն, շատ բան ե տալիս կուլեկտիվ տնտեսութեանն ալելի հարուստ ե, ալելի յեկամտաբեր, իսկ այդ բանը թույլ ե տալիս բարելավել կենցաղը, լավ սնվել, լավ հագնվել, հաճախ բաղնիս գնալ, մաքուր, լավ շենքի մեջ ապրել:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ ԿՈՒՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՄԵՁ

Կոլտնտեսութեանն առանձնապես մեծ ոգուտներ և տալիս մայր- գեղջկուհուն՝ մանուկների դաստիարակութեան գործում: Աշխատանքի տաք ժամանակ գեղջկուհին ստիպւած ե լինում ծծի յերեխային իրեն հետ սրտը տանել, շտապողականութեամբ կերակրել նրան, փաթաթել, խանձարուրել փոքրիկին, նրա բերանը ծամելու ծծակ դնել իսկ մանուկը վորեւ տեղում բարդոցի տակին ընկած մնում ե անխնամ, վորպէս ճանճերին և մոծակներին թողնւած կերակուր:

Մայրը ծիծ ե տալիս մանկան դաշտային աշխատանքների ժամանակ

ինչի՞քն է, վոր հաճախ ամբողջ գյուղեր կրակի յին մատնվում ամառ ժամանակ: Ձե՞՞ վոր այդ դժբախտության հեղինակներն ավելի հաճախ անխնամ թողնված փողբիղ չաբաճճիներն են լինում, վորոնց խեղճին փչում է խաղալ կրակի հետ մայրերի, հայրերի, ծծմայրների լացակալության ժամանակ:

Կոլտնտեսություններում սովորաբար ծծիկը յերեսների համար կազմակերպվում են մանկական մըսուրներ, իսկ մեծահասակ յերեսիաների համար՝ մանկական հրապարակներ:

Մայրն իր մանուկներին համար կարող է բոլորովին հանդիստ լինել. նրանք ժամանակին կխմեն, կուտեն, հակողության տակ կլինեն, լճակումը չեն խեղդվի, գյուղեր չեն հրդհհի:

Կիսազբաղեա, խավար գեղջկուհին անճար է մնում, յերբ յերեսիան հիվանդանում է: Նրան քարշ և տալիս տատմոր մոտ, իսկ նա աղոթում է, հմայում, կանթի միջով ջուր սրսկում վրան, ներքնազգեստով շփում, իսկ յեթե փողբիղը չափազանց չափ է հորանջում, նրանից դուրս է կոթում «ցավը», նստեցնում է նրան հացի թխակի վրա և կոխում վառարանը «առողջության համար», և այդ «բժշկության» հետեւանքն այն է լինում, վոր գյուղում մանուկների մահացությունը հակալական չափերի յե հասնում: Տատմերների բժշկությունից մանուկները ճանճերի պես են կոտորվում:

Ուրիշ բան է մանկական մսուրներում: Այնտեղ՝ ամենից առաջ, ինքը՝ մսուրի գեղավար կինը կուլտուրական և պատրաստված մարդ է, ընդ մին մսուրը բավական հաճախ այցելել կարող է բժիշկը և ժամանակին բժշկական կարեւոր ողնությունը հասցնել:

Այնպեանքի տաք ժամանակը գյուղացու տանը յերեսիան հիվանդացավ՝ նրանք քաղաք չեն տանում, կամ ժամանակ չկա, կամ հեռու յե. մինչդեռ բժիշկը շուտ է ալցելում մսուր, վորովհետեւ կոլտնտեսությունը պայմանավորվում է նրա հետ այդ մասին:

Մսուրներում մայրերն են ծիծ տալիս իրենց յերեսիաներին վորոշ ժամերում, իսկ յեթե մանուկները կերակրվում են, կերակրվում են լավ և մաքուր պատրաստված կաթով: Մանուկներին պահում են մաքուր մահճակալների վրա, մաքուր սափաններում յիաթաթված վիճակով, այլ վոչ կեղտոտ լաթերում, վորոնք ծծված են արտաթորություններով, ինչպես գյուղական ընտանիքներում: Յեւ մանուկներն աճում ու ուռճանում են առողջ ու ամրակազմ՝ ուրախություն պատճառելով մայրերին:

Կոլտնտեսականի յերեսիաները հաճախ են աճում

Կոլտնտեսութեան մասնական մասերն են ազատում են գեղջկուհուն նրա ամենամեծ հոգսից: Վատ հըս-
կողութեան փոխարեն, մանկահասակ դայակների փոխա-
րեն, վորոնք իրենք դայակի կարիք ունեն, յերկու-յերեք
սլաւոստոված կին՝ մոլորներում ահադին թվով մա-
նուկներ են կառավարում և ամեն ինչ կարգով, ամեն
մայր կարող է բոլորովին հանգիստ լինել իր յերեխայի
համար:

Մանկական հրապարակում հաճաքում են ավելի
մեծահասակ յերեխաները: Բացի նրանից, վոր նրանք
հսկողութեան տակ են, նրանք զբաղվում են ողտակար
խաղերով, դպրոցական սլաւապմունքների համար նա-
խապարաստվելով:

Սովորաբար հսկողութեանը զուրկ յերեխաները վազ-
վըղելով դուրսում, խեղդվելու կամ վորեն աղետի վը-
տանդի տակ են: Մանկական հրապարակն այդ ամե-
նից ազատում է նրանց, յերեխաները հսկողութեան տակ
են և կուշտ: Ահա հենց այստեղ է, վոր առանձնապես
դգալի յե ախ, վոր կոլտնտեսութեանը շատ մթերք տա-
լով հանդերձ, ավելի լավ սպահովում է իր անդամնե-
րին: Մի ավելորդ ձու, կաթ, հավ հախափարապետ,
կուշտ ու համեղ սնունդ են յերեխաներին:

Բացի դրանից, առողջապահութեան որդաններն ու
կոտակերացիան մանկական հրապարակների համար բաց
են թողնում նաև աջամ պակաս մթերք—այլուր, մակա-
րոն, բրինձ, չաքար և նման բաներ: Ուստի և յերեխանե-
րի դրութեանը բոլորովին վատ չեն—նրանք սնվում են
լավ, աճում—ուռնանում առողջ, լավ դաստիարակվելով
հմուտ ուսուցչուհու ոգնութեամբ—մի մարդու վոր այդ

բանի համար արդեն սլաւոստոված է: Դյուսում, վազը
կոլտնտեսութեամբ միայն չեն, այս ամենն անկէն ա-
վելի դժվար է. մինչդեռ կոլտնտեսութեան մեջ, անտա-
բակույս, շատ ավելի դյուրին է:

Այդ բանի համար կենդանի որինակներ կարելի յի
բերել, թե ինչպես կոլտնտեսութեանները, ազատվելով
յերեխաների ծանր հոգսից, դաստիարակում և խնամում
են նրանց մանկական հրապարակներում և մոլորներում:

Ահա, որինակ, թե ինչ են դրում այդ մասին նույնիսկ
այնպիսի հեռավոր ծայրադալառից, ինչպիսին Վլադի-
վատովի դավառն է Հեռավոր Արեւելքում. «Գրիգո-
րովիկա դյուրում մեքենաների ընկերութեան կից ամուս-
նը բացվեց մոլոր, բայց այս անգամ վոչ թե 25, այլ 70
հոգու համար: Մոլորին կից կաղմակերպվեց մանկական
հրապարակ: Հիանալի յեր նայել այդ ճերմակադուրի
փոքրիկների ուրախ կամոյանիայի վրա (կոլեկտի-
վիստ) թերթ»:

Ուկրաինայից Գլուխովիկայ դավառի Սեմեոնովսկեյ
չրջանի դյուրատնտեսական արտելից դրում են. «Մենք
վճռեցինք մանկական մոլոր բանալ ամբողջ տարով»:
Այժմ նրանք թափով աշխատում են:

Նշանակալից չափով բարելավվել է յերեխաների
առողջութեանը: Բոլոր յերեխաներին շարունակ ջննում
է բժիշկը, նա յել ղեկավարում է նրանց սնունդը»...

(«Կոլեկտիվիստ» ամսագրից):

Լենինգրադի մարզում, Նովոդոբոլի դավառում
Լենինգրադի բանվորների ոգնութեամբ, վորոնք «Պետ-
րովսկեյ» կոլտնտեսութեան շեփութեան են հանձն ա-
ռել, անցյալ տարի ստեղծվեց մանկական մոլոր և ման-
կական հրապարակ: Ահա թե ինչ են դրում նրանց աշ-
խատանքի մասին գեղջկուհի— կոլտնտեսուհիները.

«Այսասարկում ենք «Պետրոսյակիր» մսուրին և հա-
րեման «Կոմիտ» գյուղատնտեսական արտելին: Մսուրում
կա ընդամենը 30 յերեխա. նրանցից 14-ը մանկական
հրապարակի հասակ ունեն, իսկ 16-ը՝ մսուրի հասակ:

Յեկան տարբեր յերեխաներ: Յերեխաների ամբողջ
քանակում միտյն 6-ն եյին առողջ, իսկ մնացածները
հիվանդ եյին՝ մի մասը սակավարյունությամբ, յոթ
յերեխա վոսկրախտով (ռախխտով) (մանկական շատ
ծանր հիվանդություն):

Սկզբում հնգին չկարողացանք ընդունել, վորովհե-
տեմ ջոտով և երեթիկով (եկղեմա, տարափոխիկ հիվան-
դություններ) հիվանդ եյին. պետք յեղավ բուժել նը-
րանց: Բերին վոջլոտ յերեխաներ, պարանոցներին կեղ-
տոտ յերեթներ, վորոնցից կախ ընկած խաչեր եյին ճոճ-
վում:

Յերեխաների դուլաները խուզեցինք, խաչերը հանե-
ցինք, լվացինք: Հենց սկզբից համառ պայքար մղեցինք
կեղտի դեմ: Այժմ յերեխաներին չարաթը յերկու անգամ
բաղնիսում են լողացնում, իսկ փոքրիկներին՝ յերկու
օրը մեկ անգամ տանը:

Որն այսպես եր անցնում:

Յերեխաներին մսուր եյին բերում առավոտյան ժա-
մի 7-ին: Լվանում եյինք նրանց, հագուստը փոխում:
Ժամի 8-ին ամեն մեկին տալիս եյինք մեկ-մեկ դավաթ
դեռ տաք կաթ: Ժամի 12-ին՝ ճաշ-պասլիս արդանակ կամ
մոե արդանակ և կաշա հնդկացորենի վորեկի և մաննա-
յի հալածից: Ժամի 3-4 քաղցր թեյ, կաթով և հացով:
Ժամի 7-ին ընթրիք՝ ճաշի մնացորդով: Հացն առատ

ե, ամբողջ կերակուրը բուսեղենի յուղով: Փոքր յերե-
խաներն ստանում են մաննայի կաշա:

Մայրերն տնման չեն մսուրի աշխատանքներին:
Փոքրիկ ներքնակներ, մահճակալներ շինեցին, հովանոց
պատրաստեցին, վորտեղ ամուսն լավ յեղանակին ճա-
շում եյին: Յ սայլ ամադ բերին արեմի վաննայի և խաղե-
րի համար:

Բացումից առաջ սպիտակեղենի կար կազմակերպե-
ցին, յեկան ու բերին իրենց կարի մեքենաները, այդ բա-
նի վրա յերկու օր կոբցրին:

Անասունների վարախից ամեն մի յերեխայի համար
1½ լիտր կաթ եյին բաց թողնում ծնողների հաշվին:
Մայրերի ողնությամբ յերեխաներից հանվեցին խաչերը,
և յետ վերցվեցին ծծակները:

Մայրերի հետ սխտեմատիկորեն կուլտուրական աշ-
ատանք ե կատարվում: Զրույցներ են տեղի ունենում
առողջապահության և վարակիչ հիվանդությունների
մասին:

Գեղջկուհի- կուլտնտեսուհիները դո՛հ եյին մսուրից
և ընդհանուր ժողովում «կուլակովեց» և Դեմյանսկու
«Խսկրա» լրագրերի միջոցով Լենինգրադի շեֆին կուլա-
կովի գործարանին գյուղացիական շնորհակալություն
ուղարկեցին» («Ռարոտանիցա և կրեստյանկա» ժուր-
նալից):

Այս նկարագրությունը՝ թե կուլտնտեսության մեջ
ինչպես եյին ամառը մսուրում և հրապարակում ապ-
րում մանուկները, ամենից լավ պետք ե համոզի ամեն
մի կի՜ն-գեղջկուհու համար, թե վորպիսի առա-
վելություններ ե տալիս նրան կուլտնտեսությունը յերե-
խաների դաստիարակության գործում:

Վերադարձի հարողանանք պետություն և հոմանիս-տական հոսանքություն կողմից մեր առաջ դրած խնդիրը հաջողություն մը գլուխ բերել, ահագին աշխատանք պետք և հատարենք: Պահանջվում է, վոր շատ գրագետ, կալտուրական աշխատավորներ ունենանք:

Մեր դժբախտությունը նրանումն է, վոր մենք մինչ-հեղափոխական անցյալի ժառանգությունը — անգրագիտությունը — դեռ մինչեւ այժմ վատ և դանդաղ ենք հաղթահարում:

Յեթն մենք քաղաքում բախական մեծ հաջողություններ հասանք ազգաբնակչության գրագիտության դրժում, մանավանդ բանվորական կենտրոններում, ֆաբրիկաներում, գործարաններում, բայց դուրսում այլ կողմից դեռ քիչ բան է արված: Դրագիտություն ուսուցանել յերկրի բոլոր ազգաբնակչությանը մեր ամենամահաճելի, մարտական խնդիրն է: Պատվով պետք է կատարել Վ. Ի. Լենինի ասվանքը՝ յերկրի ամբողջ ազգաբնակչությունը գլխովին գրագետ դարձնելու մասին, վորովհետեւ առանց դրան դժվար կլինի առաջ շարժվել տնտեսական շինարարության ճանապարհով:

Կիսագրագետ տնտեսավարը կարող է ահագին տնտեսություն ղեկավարել, գործացնել, ամրացնել: Պարզ է, վոր նա չի կարողանա ոգտադրժել գյուղատնտեսական գիտություն և տեխնիկայի նվաճումները, վորպես-զի բարձրացնի բերքատվությունը և տնտեսությունն առաջ մղի: Անգրագիտությունը, խափարը մեր մեծ դժբախտությունն է, և մենք պետք է վորքան կարելի յնչուտ դուրս մղենք այն:

Անգրագիտությունն ու կիսագրագիտությունն առանձնապես մեծ է գեղջկուհիների շրջանում, վորանք ծանրաբեռնված լինելով իրենց տան ցավ ու հոգսով, հաճախ հնարավորություն չունեն գրագիտություն սովորելու:

Այս դրությունից ի՞նչպես դուրս գանք: Յեւք կա՝

Կոլտնտեսությունը՝ ազատելով կնոջը մանր հոգսերից, քեքելացնելով նրա աշխատանքը, նրան շատ մեծ հնարավորություններ է տալիս ուսանելու: Կոլտնտեսությունների մեծ մասում կազմակերպվում են խրճիթ-ընթերցարաններ կամ կարմիր անկյուններ, վորոնց կից կետեր են ստեղծվում անգրագիտություն ու կիսագրագիտությունը վերացնելու համար: Աշխատային և ձմեռային յերկրները կոլտնտեսուհիները գրագիտություն են սովորում և չուսով նրանք արդեն սկսում են կարգալու գրել: Այդ ժամանակից սկսած անգրագետ կամ կիսագրագետ գեղջկուհիները ազգանվան փոխարեն խաչեր չեն դնում, այլ ճիշտ և հաստատ գրում են:

«Նոր կենցաղ» անունով մի կոլտնտեսության մեջ կանայք իրենց սոնի որդի—մարտի 8-ին—ցույց ավին իրենց նվաճումները գրագիտություն սովորելու մեջ: «Առաջին գործն այն յեղավ, վոր պատգամավորուհիներ ժողովը ձեռք դարկեց կոլտնտեսությունների և գեղջկուհիների միջից անգրագիտությունը վերացնելուն: Մարտի 8-ին պատվիրակուհիները ցույց ավին իրենց նվաճումները ուսուցման մեջ: Մի քանի ամիս առաջ կոլտնտեսուհի Նառարիա Զայիկան՝ ձեռքին կաշի, մոտեցավ գրատախտակին:— «Յես բալրովին անգրագետ եյի, իսկ այժմ կարողանում եմ կարգալ և գրել» — հայտարարեց նա և գրատախտակի վրա, գեղջկուհիների

ծախահարուքյան տակ պարզ գրեց՝ «մարտի 3-ը»
(«Լեյքեսիտիլիստ» ամսաթերթից) :

Կառավարութեան ամեն միջոցներով աշխատում է
դրամախոսութիւնն աւարածել գյուղում և առաջին հերթին
կոլտնտեսութիւններում, այն նպատակով, վորպեսզի
սովորեցնու լիակատար հնարավորութիւնն ընձեռի կին—
կոլտնտեսականին :

Այդ կողմից օրինակ կարող է ծառայել Ուկրայինա—
յի Լուսավորութեան Ժողովրդական Կոմիտեի ատի վը—
ճիւրը՝ ընթացիկ տարում Ուկրայինայի կոլտնտեսու—
թիւններում 800 դպրոց և 500 մինչդպրոցական հիմ—
նարկ (մանկական հրապարակներ, անգրագիտութեան
վերացման կետեր) կազմակերպելու մասին :

Կոլտնտեսութիւններում կարմիր անկոշտներին կից
ստեղծվում են խմբակներ, վորոնց մեջ գեղջկուհիներն՝
փորձառու մարդկանց ղեկավարութեամբ, ուսումնասի—
րում է տնտեսութեան զանազան ճյուղեր : Ստեղծվում են
դյուրատնտեսական խմբակներ — դաշտագործական,
մարգագետնային, անասնապահական, բանջարաբու—
ժական, այգեգործական, թռչնաբուծական և այլն :
Այդ խմբակներում գեղջկուհիներն սովորում է, թե ինչ—
պես պետք է դնել տնտեսութիւնը, ինչպես ավելի
ողուտ ստանալ նրանից, հնարավոր չափով քիչ աշխա—
տանք ծախսելով նրա վրա :

Դրագիտութեան սովորելով՝ գեղջկուհիներն ինքը կը—
կարողանան դրքեր, ամսագրեր, լրագրեր կարդալ :
Դրանց միջոց կարելի է ձեռք բերել կոլտնտեսութեան
կից գործադրանքներ, վորտեղ դրքերը բերվում են զա—
ղաքային կամ շրջանային մեծ գրադարաններին :

կոլտնտեսութեան մեջ գեղջկուհիներն սովորելու ու—
րիչ հնարավորութիւններ ել ունին :

Կալեկալով տնտեսութեան մեջ կարելի է ձեռք բե—
րել ռադիո—բարձրագոյն, շրջիկ կինո : Շատ կոլտնտե—
սութիւններում այս ամենը կա : Ամեն ուր ռադիոյով
կարելի է լսել վերջին նորութիւնները համաշխար—
հային անցքերի մասին, լսել ոգտակար դրուցներ,
կոնցերտներ, լսել հատկապես գեղջկուհիներին համար
հաղորդվող և նրանց համար ոգտավետ և անհրաժեշտ
տեղեկութիւններ : Այս ամենը ուսուցանում է, ճոխաց—
նում գիտելիքները և աղալիսով հեշտացնում է կյան—
քը :

Ե՛լի շատ բան կարող է սովորել գեղջկուհիներն կոլ—
տնտեսութեան մեջ, վորը նրա առաջ լայն ճանապարհ
կբանա դեպի նոր, փայլուն կյանք :

ՆՈՐԱՏԵՍԱԿ ԿՅԱՆՔ

Վերջացնելով այս գրքուկը՝ ուզում եմ ասել, թե
սրա մեջ շատ քիչ բան է նկարագրված այն ամենից,
ինչ վոր կարող է ստանալ գեղջկուհիներն կոլտնտեսու—
թիւն մտնելով, վորպեսզի ավելի խելացի և ուրախ
կյանք սկսի :

Բանվոր դասակարգը գործաբաններում և ֆաւր—
րիկաններում հազարավոր մեքենաներ է պատրաստում
գյուղի համար, կոլտնտեսութիւններին համար :

Մեքենաները կթեթեւացնեն դյուրացու ծանր, ու—
ժից վեր աշխատանքը, կդարձնեն այն հեշտ և ուրախ
և առատորեն կվարձատրեն նրան բարձր բերքատու—
թիւններով :

Ահա թե ինչ են ասում Տաււեկի դավառի կրասիւղո—
Սեչենսկիյ կոլտնտեսութեան գեղջկուհիներն իրենց
կյանքի և աշխատանքի մասին :

«Ար ու գիշեր աշխատանքում, բոքիկ, մերկ և մեջա-
քաղցած—այս թե ինչպես եյի ապրում յես կալանե-
սուլթոնն մտնելուց առաջ,—պատմում է կոլտնտեսուհի
Զուրիկովան:—Այժմ յես նորատեսակ կյանքով եմ ապ-
րում: Յես կուշտ եմ, յես ավելի քիչ եմ աշխատում:»
Յերեխաներս մտուրում են, մարդը ու կոկ: Յես այժմ
սովորելու ժամանակ եմ գտնում»:

Կոլտնտեսական Մակարովը պատմում է. «Յերե
յես վճռեցի կոլտնտեսություն մտնել, ինձ ասում էյին՝
այդ ո՛ւր ես գնում, Մակարով: Այնտեղ կկորչես դու,
կկորչեն և քո յերեխաները: Այնուամենայնիվ յես մտա:
Յես տեսա, վոր ինձ սուտ էյին ասում: Յերեխաներիս
համար իմ ուրախությանը չափ չկա: Յես գիտեմ, վոր
նրանցից նոր մարդիկ դուրս կգան»:

«Այստեղ, կոմունայում յես սրտառեցի իմ հա-
մաշուղացի Արինային,—պատմում է ը. Զերեպլիննի-
կովը:—Նրա ամուսինն ու յերեխաները հիվանդությու-
նից ու սովից մեռան: Արինան կոմունա դնաց: Յես
նրան յերկու տարի չեյի տեսել, իսկ յերբ տեսա նրան
այսօր, չճանաչեցի: Նա վերածնվել է: Նրա ուժը և
ջահելությունը վերադարձել են: Նրան թեկուղ այժմ
մարդու տո՛ւր», ընդհանուր ծիծաղի տարափի տակ
վերջացնում է իր խոսքը հոեաօրը:

Այսօրես է ճշմարտությունը կոլտնտեսության մա-
սին:

Այդպիսի հաղարավոր ուրինակներ կան և նրանք լա-
վազուն ապացույցներն են, թե կոլտնտեսություններն
են գյուղատնտեսության հետագա զարգացման միակ
ուղիղ ճանապարհը:

Գեղջիկահիւ— ինչ միւս յոլտնտեսության մեջ
կարող է յիաթոք չնչել, վճռականապես և ընդ մեջտ
աղաավելյով ծխոտ, մութ չյուղից, ամանհամանից,
վառարանից, տաշից. կկարողանա ուտանել և, տղա-
մարդու հետ հավասար պայմաններում, մասնակցել
ամբողջ սոցիալիստական ճեմի մեծ վերափոխությանը:
Լավ չիշենք, թե ինչ էր ուսուցանում մեզ ընկեր
Լենինը.

«Հին ձեվով ապրել, ինչպես ապրում էյին
մինչեւ պատերազմը, չի կարելի և սարկային
ուժի և աշխատանքի այդպիսի վատնումը, վորք
կապված է գյուղացիական մանր, առանձին տըն-
տեսության հետ, այլևս չի կարող շարունակվել:
Կրկնակի և յեռակի կրարձրանա աշխատանքի
արտադրականությունը: Կրկնակի և յեռակի
կիսնայվել մարդկային աշխատանքը յերկրագոր-
ծության և մարդկային տնտեսության համար,
յերե այդ մանրացրիվ տնտեսությունից անցումն
կատարվեր դեպի համայնական տնտեսություն»
(Լենին, յերկերի ժողովածու, հատ. XV, էջ
593—594):

Այդ անցումը մանր տնտեսությունից դեպի համայ-
նական տնտեսություն կատարվում է այժմ չտեսնված
արագությամբ: Առաջ են գալիս խոշորագույն կոլտըն-
տեսություններ, վորոնց մեջ խնայվում է մարդկային
աշխատանքը և ավելի արատ, ավելի լավ է վարձատրը
վում:

Գյուղատնտեսության այս արմատական վերափո-
խության մեջ գեղջիկուհին պետք է բոլորից առաջ ընկնի:

Նա պետք է պայքարի կոլանտեսություն տեղծելու հա-
մար, վորովհետեւ նրա միջովն է անցնում այն հանա-
պարհը, վոր տանում է գեղջկուհի-կնոջը դեպի լիակա-
տար ազատագրումը ծանր, ուժից վեր աշխատանքից,
դեպի ազատություն՝ խնայարից, անկուսության հանու-
թյունից. հանատարի դեպի գիտակցական, պայծառ
և խելավից կյանքը:

ԳԻՆԸ 10 ԿՈՊԵԿ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0209177